

't Seghen Waert

jaargang 35 aflevering 1

maart 2016

uitgave van het
Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Contact

't Oude Huis, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

www.oudsoetermeer.nl; info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. B.J. van Eken, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 54346224

dhr. J. de Ruiter, secretaris@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975

dhr. P.A. Bekking, penningmeester@oudsoetermeer.nl, (079) 341 94 90

Werkgroepen en commissies

Activiteitencommissie: activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 351 70 47

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl

Werkgroep Collectie: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummers

Contributie: NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Giften: NL 65 ABNA 06 13 09 83 66

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, J. de Kler, R. Tousain, T. Vermeulen;

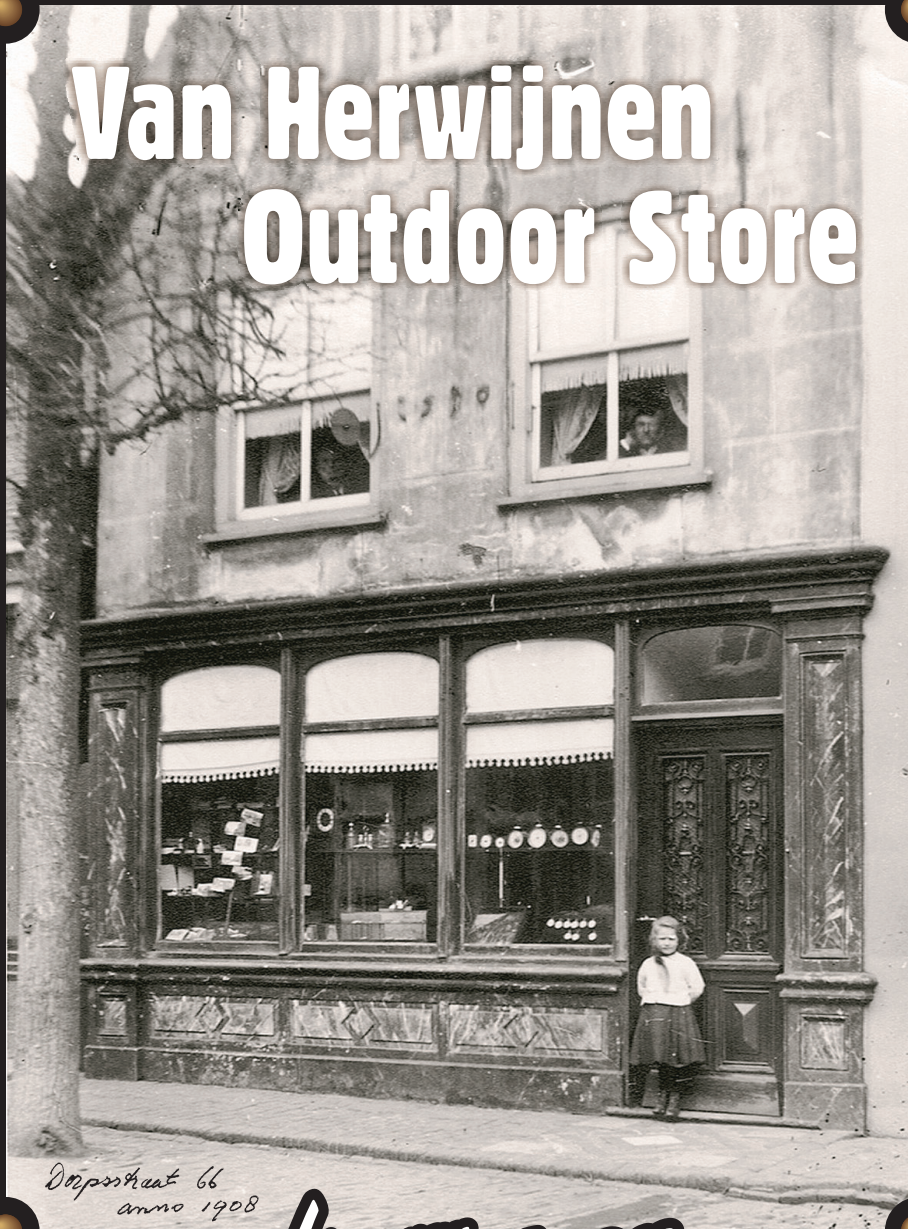
redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

Omslag: Een wapencontainer uit de Tweede Wereldoorlog (wo2-hoekschewaard.nl /Henk van den Heuvel)

Van Herwijnen Outdoor Store

*Dorpsstraat 66
anno 1908*

vrijtijdskleding
wandelschoenen
bergschoenen
tenten

van
Herwijnen

dartsport
schietsport
campingaz dealer
kampeerartikelen

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl

INHOUD

Het Zoetermeers Mannenkoor, na 35 jaar nog steeds dynamisch! 2

Joke de Kler

'Zingen houd je jong' zou de slogan van het Zoetermeers Mannenkoor kunnen zijn. Na 35 jaar is het nog springlevend. De huidige voorzitter was er in 1981 al bij en stond als zanger bij het eerste kerstconcert in de Nicolaaskerk te bibberen van de zenuwen, maar vooral van de kou. In de loop der jaren heeft het koor kunstenaars als Louis van Dijk, Lenny Kuhr, Marco Bakker en Vicky Brown in haar midden gehad.

Grafstenen onder de aandacht 9

Ronald Grootveld

Op kerkhoven en in kerken liggen de grafstenen als stille getuigen uit het verleden. Dat geldt zeker voor de grafsteen van pastoor Floris Grijp, die in 1557 in de Oude Kerk in de Dorpsstraat werd begraven. De steen herinnert ons aan het feit dat dit tot 1574 een katholieke kerk was.

Een 'Blinde wapendropping' 13

E.W. van den Burg

Dat er op 29 april 1945 bij het Jachthuis aan de Rotte een gevecht plaats vond tussen leden van de Zoetermeerse BS en de Duitse bezetter is overbekend. Waarom die Zoetermeesters daar verbleven wordt duidelijk door het laatste puzzelstukje dat Louis van den Burg voor u gevonden heeft.

Van 'Nieuwe Weg' tot A12 23

Gertjan Moers

Wie tachtig jaar geleden heen en weer van Den Haag naar Gouda wilde, kwam nagenoeg zeker twee keer door de Zoetermeerse Dorpsstraat. Door de opening in 1937 van de eerste autosnelweg in Nederland wist men alleen bij het zien van de fabriekspijp van Nutricia dat Zoetermeer gepasseerd werd.

Het Zoetermeers Mannenkoor, na 35 jaar nog steeds dynamisch!

Joke de Kler

Zoetermeer kent een groot aantal koren: dameskoren, mannenkoren, kinderkoren, koren met klassiek of met populair repertoire, kerkkoren en koren voor feesten en partijen. Heel wat inwoners van Zoetermeer zijn al jaren lid van een koor en ontlene daar veel plezier aan. Toch neemt het Zoetermeers Mannenkoor in dit geheel een bijzondere plaats in. Niet alleen omdat het koor in 2016 al 35 jaar bestaat, maar ook omdat het ooit ‘een koor van kameraden’ genoemd is. Kameraadschap is belangrijk en heeft het koor tot een hechte eenheid gesmeed, waar men maar moeilijk afscheid van kan nemen! De huidige voorzitter Koos van Herk kan hier nog veel over vertellen, want hij is er vanaf het begin bij.

Het begin

Het Zoetermeers Mannenkoor is opgericht op 18 februari 1981. Initiatiefnemers waren Lo Mooring, oud voorzitter van het Christelijk Residentie Mannenkoor en Jan Janssen, gepensioneerd kapitein op de grote vaart. Er werd een dirigent aangetrokken, Nan van Groeningen, die muzikleraar was aan het Oranje Nassaucollege in Zoetermeer en tevens dirigent van een aantal koren, waaronder het kinderkoor ‘The Green Voices’ en het interkerkelijk koor ‘The Sprinter Singers’ in Zoetermeer. Rob van Dijk zou voor de begeleiding tijdens repetities en uitvoeringen zorg dragen. In gezamenlijk overleg werd een informatiefolder uitgegeven. ‘Minimaal zouden er zestig zangers nodig zijn om een koor van enig formaat te vormen. Iedere man vanaf 18 jaar kon zich aanmelden, zangervaring was niet vereist, maar wel meegenomen, plezier in het zingen was het voornameste’.

Op vrijdag 27 februari 1981 verscheen een artikel in de pers waarin melding werd gemaakt van de oprichting van een mannenkoor in Zoetermeer. Wie schetste de verbazing van de initiatiefnemers toen op de eerste kennismakings- en repetitieavond in het City Hotel op 8 maart 1981 maar liefst 91 zangers zich meldden! De pers sprak van een ‘ware stormloop’ en dat bleef het voorlopig. Er werd gestreefd naar een zo breed mogelijk repertoire, naast musical- en operafragmenten ook volksliederen, evergreens, a capellawerken en geestelijke liederen. Al gauw werd het zaaltje, dat het City Hotel in eerste instantie had aangeboden als repetitieruimte, te klein voor het groeiende koor en moest er worden uitgeweken naar de gereformeerde kerk ‘De Olijftak’ in de wijk De Leyens.

Het eerste kerstconcert

Op 17 december 1981 werd het eerste kerstconcert van het nieuwe koor gegeven. Onder andere met subsidie van het Anjerfonds en sponsorgelden van de firma Van Waaij herenmode werd het gehele koor in smoking gestoken. In een prachtig versierde, stampvolle, maar ijskoude Nicolaaskerk stonden 90 mannen zenuwachtig te wachten. Het was echter zo koud in de kerk dat vóór het concert en in de pauze de toetsen van de vleugel van Louis van Dijk met een föhn verwarmd moesten worden! Maar de Haagsche Courant meldde daarna het volgende: ‘De reacties van het publiek, dat, ondanks de kou in de kerk, enthousiast bleef totdat de laatste tonen na ruim twee uur wegstierven, waren onverdeeld positief. Met een staande ovatie werd de waardering voor het mannenkoor duidelijk hoorbaar gemaakt.’

Het land in

In de loop van de jaren is het Zoetermeers Mannenkoor uitgegroeid tot een gewaardeerd koor op festivals en concerten door heel het land. Nan van Groeningen dirigeerde het koor tussen 1981 en 1991. Hij bleek een zeer actieve man met veel contacten binnen de muziekwereld en zorgde voor een groot

Het Mannenkoor in smoking in de Stadstuin, 1990 (Coll. Koos van Herk, Foto Leo van Bemmelen)

aantal optredens, ook bij bedrijven, huwelijken en uitvaarten. Onder andere fungeerde het koor als huiskoor bij het Van der Valk concern. Hierdoor werd extra geld binnengehaald, hetgeen een welkome bijdrage was voor de koorkas. Memorabel was het nachtopreden van het koor bij het afscheid van een Shellmanager in de Jacobikerk te Utrecht. 'Een aantal koorleden had de salades al op voordat zij moesten gaan zingen. Zij namen het te zingen stuk 'De Twaalf Rovers' wat al te letterlijk! Ook het nachtelijk optreden van het koor in de Beurs van Berlage met Lenny Kuhr zorgde ervoor dat het nog lang onrustig bleef in Amsterdam!' Verdere hoogtepunten in de eerste tien jaar waren onder andere de deelname aan het NCRV-programma 'U zij de glorie', een concert in de PWA-hal met Marco Bakker ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan, de concerten met de New London Chorale met Vicky Brown, het 1000-stemmenconcert in de Doelen in Rotterdam en in 1990 de 2000-stemmenconcerten in de Statenhof in Den Haag en in de Americahal in Apeldoorn, met 19 koren uit Engeland en Wales en acht koren uit Nederland.

In 1985 verleende het koor medewerking aan het het programma "U zij de glorie" van de NCRV (Coll. Koos van Herk)

Een nieuwe dirigent

In 1991 neemt Nan van Groeningen afscheid en wordt er een nieuwe dirigent aangetrokken: Ton van Nierop. Onder zijn leiding werd meer de nadruk gelegd op het gevoel: 'niet zingen als een stel ambtenaren, dat losgelaten wordt!' Een aantal evangelische stukken ging in de kast, maar het repertoire bleef breed en overwegend klassiek. Er werd meer gewerkt aan de kwaliteit van het koor. Vanaf 1998 werd er ook meegedaan aan concoursen en muziekfestivals. Uitschieter in 2005 was het meedoen aan de Vara-televisieshow 'Mooi Weer De Leeuw' van Paul de Leeuw: 'Ondanks het feit dat we in deze show van alles konden verwachten en hij ons dus bij binnenkomst rechtstreeks weer van het podium af liet marcheren, we met de rug naar dirigent Ton stonden en hij tijdens het zingen tussen de koorleden door moest surfen, werd het een spetterend optreden!' Koorlid Wim van Oevelen zei hierover zelfs in de krant: 'Het was een beestenboel maar wel erg leuk. Gezongen? Ja hoor ook dat nog, maar het viel niet mee met een Paul de Leeuw die tussen je benen doorkruipt.'

Het Mannenkoor in hun nieuwe outfit bij een optreden in Brugge in 1994 (Coll. Koos van Herk)

Contacten met het buitenland

Hoogtepunten in het bestaan van het Zoetermeers Mannenkoor waren koorreizen naar Wales, Frankrijk, Duitsland en recentelijk een weekend België met een optreden in de H. Bloedkapel in Brugge. Er zijn tweemaal uitwisselingen geweest met het Beaufort Male Voice Choir uit Wales in 1983 en 1987, met tegenbezoeken in 1984 en 1989. Over het eerste bezoek van het Welshe koor in 1983 is nog het volgende overgeleverd: ‘Op maandag werd het koor uitgezwaaid op het parkeerterrein waar nu de Vredekerk staat. Een aantal van ons is naar Hoek van Holland gereden om de boot te zien langskomen. In een café werd een Nederlandse vlag geleend en aan de oever van de Waterweg uitgespreid. Toen de boot langskwam stonden we te zwaaien terwijl uit een cassette-recorder het Welshe volkslied galmde. Zoals toen is het nooit meer geweest!’ Nog steeds zijn er goede contacten met Wales. Wat betreft de Frankrijkreis meldt voorzitter Koos van Herk: ‘We bezochten Reims, Epernay en Meaux. In Epernay stonden we op een erg gammel balkon, dus voor onze veiligheid moesten we tamelijk ingetogen zingen!’ In Duitsland werd er gezongen bij het monument in Buchenwald. Van Herk: ‘Op het terrein waar de mensen toen bijeen werden gedreven om geteld te worden stonden wij te zingen. Zeer emotioneel. Het mooie is dat we als koor dit soort momenten met elkaar kunnen delen.’ Sedert maart 2010 staat het koor onder de bezielende leiding van Steven van Wieren. Deze allround musicus stelt hoge eisen aan zijn koren en onder zijn leiding zijn ook nieuwe muzikale wegen ingeslagen met bewerkingen van moderne populaire muziek. Repetitor en vaste begeleider van het koor is de bekende pianist/organist Patrick Hopper.

Privé optreden van het Zoetermeers Mannenkoor in de Bibliotheek Zoetermeer, 2007 (Coll. Joke de Kler)

Bedrijfskleding

De uitstraling van een koor valt of staat vaak met de kleding die gedragen wordt. Het Zoetermeers Mannenkoor heeft van het begin af aan gekozen voor uniforme kleding. Direct na de oprichting is er een smoking aangeschaft. Deze werd geleverd en gedeeltelijk gesponsord door de bekende Zoetermeerse firma Van Waaij herenmode. Van Herk: 'De smoking was van prima kwaliteit, want een aantal leden draagt hem nog steeds. Sommigen moeten daarbij wel hun buik inhouden, want anders springen de knopen eraf!' Wanneer er in de kerk gezongen wordt en bij kerstconcerten wordt de smoking gedragen met een rode strik en een rode pochet.

'Twintig jaar geleden moest een aantal leden echter een nieuwe smoking kopen, omdat er kaarsvet op gekomen was. Tijdens een kerstfeest van personeel van de Shell moesten wij namelijk zingend opkomen met een waxinelichtje op onze koormap. Aangezien de meeste mannen geen twee dingen tegelijk kunnen doen, ging dat dus verschrikkelijk verkeerd: kaarsvet over het jasje, de pantalon en ook nog over de koormap, waardoor deze gedeeltelijk smolt.' In 1992 werd met name voor concerten en buitenoptredens een (Zoetermeers) blauw jasje aangeschaft. Van Herk: 'We hoopten hiermee subsidie te krijgen van de gemeente, omdat we reclame maakten voor Zoetermeer. Maar dat ging helaas niet door.' In 2001 werden een nieuwe das, overhemd en pantalon aangeschaft en ook nog gilets. 'Die gilets waren geen lang leven beschoren, want het leek meer op een buikenparade!' In 2008 werd het huidige kostuum met krijtstreep en logo aangeschaft met een roze stropdas. Omdat daar nogal wat commentaar op kwam is er daarna nog een groene stropdas voor iedereen gekocht. De kostuums worden voor de helft betaald door de vereniging en de andere helft door de koorleden zelf.

Kameraadschap

Thans telt het koor meer dan 75 leden. In 1991, tijdens hoogtijdagen, waren 112 mannen lid van het koor. De lage drempel en de kameraadschap zijn altijd gebleven. Daarom kon men vaak maar moeilijk afscheid nemen! Op dit moment zijn er nog 9 leden van het eerste uur over, de oudste is 83 jaar! Koos van Herk: 'Jaarlijks komen er 4 tot 5 nieuwe leden bij, al vallen er met de vergrijzing van het koor af en toe mensen af. Het jongste lid is momenteel 53 jaar oud.' Dat kameraadschap en saamhorigheid bij het Zoetermeers Mannenkoor hoog in het vaandel staat blijkt ook uit het feit dat zieken veelvuldig bezocht worden en altijd aandacht besteed wordt aan verjaardagen van koorleden. Er zijn in de loop van de tijd heel wat vriendenkringen ontstaan, die niet alleen met elkaar zingen, maar ook met elkaar gaan eten etcetera. Onlangs werd er nog een koorlid verhuisd door mannen van het koor. Ook dat hoort bij kameraadschap!

Nog altijd een vol programma

Het Zoetermeers Mannenkoor is zeker niet een koor dat achterover leunt! Het koor geeft jaarlijks kerstconcerten in één van de Zoetermeerse kerken en treedt daarnaast regelmatig op in woon- en zorgcentra in de regio. Ieder jaar wordt meegedaan aan landelijke korendagen, muziekfestivals en aan het landelijke KNZV (Koninklijk Nederlands Zangers Verbond) concours. Ook wordt er ieder jaar een Snertconcert in Zoetermeer gehouden. Via de pers wordt iedereen uitgenodigd om liederen met het koor mee te zingen. Gezamenlijk wordt vervolgens een nieuw lied ingestudeerd, dat aan het eind van de dag ten gehore wordt gebracht. Van Herk: 'Mensen vinden dat leuk. Ze zien onze manier van werken. Aan het eind van de dag hebben we altijd wel een paar nieuwe aanmeldingen!' Daarnaast is in 2015 voor de tweede maal een Zoetermeers Korenfestival gehouden, waarbij de organisatie in handen was van het Zoetermeers Mannenkoor. Doel van dit festival is om de verscheidenheid aan Zoetermeerse koren voor het voetlicht te brengen. Naast de gemeente Zoetermeer hebben vele sponsors dit festival mogelijk gemaakt. Vanwege de enorme belangstelling is het Zoetermeerse Korenfestival voor herhaling vatbaar.

Ook het komend jaar, als het koor 35 jaar bestaat, heeft het mannenkoor dus een druk programma, waarbij optredens in Zoetermeer zeker niet overgeslagen zullen worden!

Bronnen:

Zoetermeers Mannenkoor 1981 – 1991

Krick, Cor, 25 jaar Zoetermeers Mannenkoor. 2006

Informatie Koos van Herk, voorzitter Zoetermeers Mannenkoor

www.zoetermeersmannenkoor.nl

Grafstenen onder de aandacht

Ronald Grootveld

In de afgelopen maanden heeft Oud Soetermeer speciale aandacht besteed aan twee historische grafstenen uit de 16e en de 19e eeuw. De oudste steen bevindt zich in de toren van de Oude Kerk en de andere zerk ligt daar op het kerkhof.

Grafsteen van pastoor Floris Grijp 1557

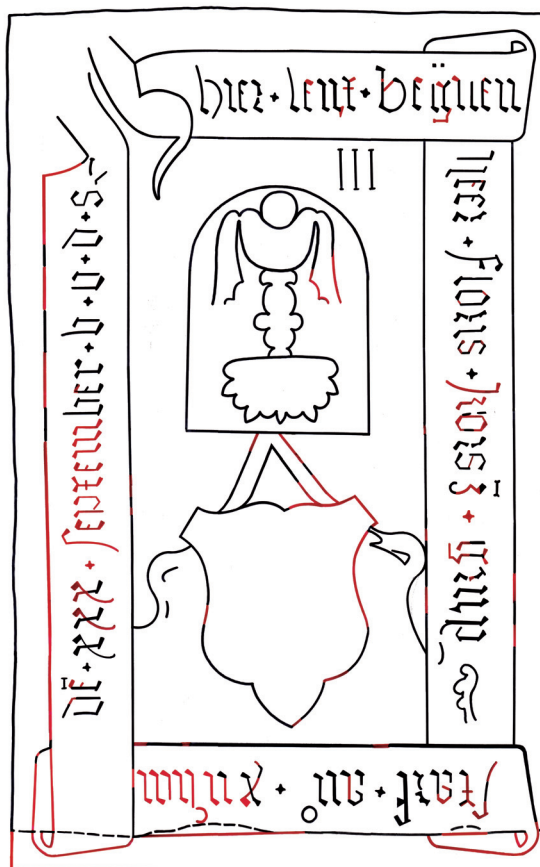
Tot 1574 was de Oude Kerk een katholieke kerk waar de Heilige Mis werd opgedragen door pastoors. Eén van hen was Floris Grijp, die in 1554 door de ambachtsheer van Zoetermeer in deze kerk werd aangesteld. Hij overleed echter al in 1557 en werd in de kerk begraven. Zijn grafsteen lag vroeger voor het koor, vlakbij het altaar, een ereplaats in de kerk. De secretaris van Zoetermeer en de koster van de kerk konden de steen omstreeks 1730 nog goed lezen en namen de tekst over. Bij de herbouw van de kerk in 1785-1787 is de steen waarschijnlijk naar de torenvloer verhuisd.

De grafzerk is erg gesleten maar kon met behulp van de tekst uit 1730 worden gereconstrueerd. Rondom de steen loopt een banderol met daarin de tekst:

Hier leyt beg(ra)ven heer Floris Korsz Grijp starf an(n)o XVc LVII (1557) den XXX (30) september b.v.d.s. (bid voor de siel).

Op de steen is als symbool van het priesterschap een miskelk afgebeeld, komend uit een wolk. Over de kelk is waarschijnlijk de corporale gedrapeerd, de doek waarop bij het opdragen van de mis het brood en de wijn staan.

Reconstructie van de grafsteen van Floris Grijp door R. Tousain. In rood de aangevulde delen

Ook kan het de stola van de priester zijn, die is afgebeeld. Op de doek ligt de hostie, het symbool van het lichaam van Christus. Onder de miskelk hangt aan een lint een wapenschild, dat het familiewapen van de pastoor zal hebben getoond.

Deze zerk is de oudst bewaarde grafsteen in Zoetermeer en bovendien het oudst bekende dateerbare object dat een relatie heeft met een Zoetermeerder. De steen staat symbool voor het eeuwenlange continue gebruik van de Oude Kerk als plaats van samenkomst van gelovigen. Op 12 september 2015 is door het Historisch Genootschap bij de steen een bord met uitleg geplaatst.

Grafsteen van de familie Molenaar 1862

Isaac Molenaar (1796-1866) was notaris en gemeentesecretaris van Zoetermeer vanaf 1827. In 1816 trouwde hij met Harmijntje Klomp (1788-1871), die hij kende uit zijn geboorteplaats Hazerswoude. Hij werkte toen al bij de gemeentesecretarie van Zoetermeer. Hij was de drijvende kracht achter de Remonstrantse gemeente en nam in 1842 het initiatief voor een nieuw kerkgebouw in de Dorpsstraat. In zijn vrije tijd was hij lid van literaire genootschappen. Voorts was hij secretaris-penningmeester van vele polders en behartigde hij de belangen van de familie Osy, ambachtsheren van Zegwaard en grootgrondbezitters. Isaac en Harmijntje kregen vier maanden na hun huwelijk een zoon Cornelis, die slechts 20 jaar oud zou worden. Daarna volgden Antonie, die notaris in Waddinxveen werd en Elisabeth Margaretha, die in 1850 met de 14 jaar oudere Frits Gautier zou trouwen. Dochter Elisabeth overleed al in 1862, slechts 40 jaar oud. Hoewel haar man in Den Haag woonde, is zij toch begraven in Zoetermeer, de woonplaats van haar ouders.

Notaris Molenaar kocht een grafkelder op het kerkhof in de Dorpsstraat en op 6 oktober 1862 werd daar zijn dochter Elisabeth begraven. Vier jaar later volgde hij zelf en in 1871 werd ook Harmijntje, overleden tijdens een bezoek aan haar zoon in Waddinxveen, in het graf bijgezet. De grote grafsteen dekte een graf achter het koor van de kerk. Nog in 1996 legden afstammelingen van Isaac Molenaar bloemen op het graf ter gelegenheid van de 200e viering van diens geboortedag.

In de loop der jaren ontstonden scheuren in de steen en met de plannen voor een uitbouw van de kerk, leek het lot van de zerk bezegeld. Dankzij de inspanningen van Oud Soetermeer, dat terecht wees op de cultuurhistorische waarde van de steen, als oudste grafsteen op een Zoetermeers kerkhof, kon de zerk echter behouden blijven. In samenwerking met de Protestantse gemeente Zoetermeer is de steen verplaatst naar een veilige plek tegenover de toreningang op

het kerkhof. De Gebroeders Huurman verleenden hun medewerking en repareerden eind 2015 de steen. De kosten hiervan heeft het Historisch Genootschap op zich genomen. De vereniging beheert vanouds een Fonds De Hoop, waaruit bescheiden bijdragen voor het behoud van het karakteristieke van Zoetermeer kunnen worden geput. Het fonds kwam goed van pas om dit grafmonument voor een bijzondere Zoetermeerder en zijn familie in ere te herstellen.

Nicolaaskerkhof

Ook het kerkhof van de Nicolaaskerk aan de Dorpsstraat, aangelegd in 1827, bevat een aantal interessante grafmonumenten en andere cultuurhistorische elementen. Daarbij onder andere een graf van de familie Hekker in art decostijl en kelders met priestergraven, waarboven zich vroeger de kapel De Verrijzenis bevond. De Commissie Historisch Erfgoed van het Historisch Genootschap vraagt aandacht voor deze objecten in het kader van de voorgenomen herinrichting van het kerkhof.

Van Veen
Schoenen

Dorpsstraat 83 - 2712 AE Zoetermeer - Telefoon (079) 316 31 65
www.vanveenschoenen.nl - vanveenschoenen@gmail.com

*Bij **FOTO LINTHOUT** gaan uw herinneringen niet verloren!*

- * voor het opnieuw afdrukken en retoucheren van foto's
- * super 8 films en videobanden overzetten naar DVD
- * dia's en negatieven afdrukken of digitaliseren

FOTO LINTHOUT
al 63 jaar dé vakfotograaf!

Dorpsstraat 68   www.fotolinhout.nl
 Zoetermeer   info@fotolinhout.nl
 (079) 316 3084

Een 'blinde wapendropping'

E.W. van den Burg

Vooraf

De meeste oorlogsverhalen zijn nu wel verteld. Maar soms komt er informatie naar boven die op een bepaalde plaats wel bekend was, maar op een andere plaats aanvullend kan zijn, een ontbrekend puzzelstukje. Naar zulke informatie werden wij op het spoor gezet door de informanten mevrouw G. van Zwieten-Noordam, de heer L. Noordam en de conservator van het Historisch Museum Hazerswoude, de heer C. Kroon allen uit Hazerswoude. (In november is er nog persoonlijk contact geweest met de heer Kroon en kortgeleden ontvingen wij bericht dat hij is overleden, red.) In het boek *Dorp in Oorlog* heeft tandarts Kentgens, sinds 5 september 1944 ook commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten in Zoetermeer, onder andere gesproken over een wapendropping die heel anders verliep dan gebruikelijk was. De wapens en sabotagemiddelen die bij die dropping werden afgeworpen zijn destijds door de Groep Kentgens geborgen en veilig gesteld. In het boek ligt de nadruk vooral op het Zoetermeerse aandeel en wij hebben geprobeerd om nu het verhaal in volledige samenhang weer te geven.

Zoetermeer (een verwachte wapendropping die niet kwam)

Het is donderdag 28 september 1944. In Zoetermeer had tandarts Joseph (Joop) Kentgens, reserveofficier, een man met militaire ervaring, samen met wachtmeester bij de marechaussee Jacob Leendert (Jaap) van Rij, een klein ondergronds leger gevormd. De leden kwamen vooral uit Zoetermeer en Benthuizen en enkelen uit omliggende dorpen. Tot aan de bevrijding zou de groep uitgroeien tot ongeveer honderdvijftig man. Sinds 5 september 1944 maakten de leden, bij Koninklijk Besluit deel uit van de Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.). De Groep was ingedeeld bij het District Delft, waar het commando werd gevoerd door professor Dr. Ir. P.M. Heertjes. Het werd als een grote eer gevoeld, dat de groep Zoetermeer/Benthuizen op 28 september voor de komende nacht uitgekozen was om een lading wapens, die in Zoetermeer op een overeengekomen veld zou worden gedropt, te mogen bergen. Enige belangrijke voorwaarden waaraan moest worden voldaan waren onder andere dat de boer op wiens land de dropping zou plaatsvinden betrouwbaar was, dat het terrein tenminste 3 kilometer verwijderd was van een Duitse wachtpost en tenminste 15 kilometer verwijderd was van Duits afweergeschut. De groep Zoetermeer/Benthuizen had een tekort aan wapens, dat tot aan de bevrijding op 5 mei 1945 voelbaar zou blijven, zoals uit een later rapport is gebleken. Navrant was het daarom wel, dat in

Voornamelijk Zoetermeerse BS'ers: een neef van Van Rij, Joop Kentgens, Jaap van Rij, Jas van Haastert, Piet van Driel, Goof van Driel; (midden) Nic. Van den Bosch; (voor) Tinus van Herwijnen, Theo Vonk en Tinus Vonk

de geheime boodschap uit Engeland stond, dat tweederde van de wapens bedoeld was voor district Leiden en een derde voor district Delft, dus geen wapens voor Zoetermeer! De bergingsploeg, die ongeveer twintig man groot was, had de voorgeschreven instructies nauwkeurig opgevolgd en was op tijd op haar post. Er heerste grote spanning, want iedereen was er van doordrongen, dat het een bijzonder gevaarlijke operatie zou worden. De algehele leiding lag bij de "Commandant Afwerpterrein", de heer Kentgens. De dropping zou plaatsvinden binnen een tijdsspanne van twee uur, die ook vanuit Londen via een code was aangegeven. Die bewuste donderdag 28 september was een rustige najaarsdag waarop de zon zich ook een aantal uren liet zien. Niets stond een geslaagde wapendropping en -berging in de weg. Kentgens verklaarde over de bewuste dropping het volgende: 'We waren in volle sterkte aanwezig en we hebben vliegtuigen gehoord, we hebben vliegtuigen zien beschieten boven Katwijk, het was bij ons zo plat als een dubbeltje, dat konden we allemaal goed zien en dat vliegtuig kwam dichterbij, maar kwam niet over ons heen. Toen ben ik naar huis gegaan, ik heb dus de mensen ontslagen, want onze tijd was voorbij. Toen hoorde ik een laagvliegend vliegtuig, lang niet bij ons in de buurt, wel van ons huis hoorbaar en toen hoorde ik een fluitend geluid als van een bom en wat je verwachtte, dat was een 'bom' maar die 'bom' kwam niet.'

Hazerswoude (een wapendropping die niet was verwacht)

In Hazerswoude, aan het Westeinde, woonden als naaste burens de landbouwers Jacob van Beek en Pieter Noordam. Jacob van Beek was vrijgezel en bewoonde de boerderij met zijn huishoudster Lena. Pieter Noordam was getrouwd en het gezin telde vijf kinderen, van wie de oudste Gré en de op één oudste Leen was. Deze twee kunnen de verhalen, die nu volgen en zoals zij die uit de mond van hun ouders hebben gehoord volledig bevestigen. Het mooie rustige weer kwam de beide boeren trouwens goed uit, er was totaal geen verlet en zo gingen Jacob van Beek, zijn huishoudster en het gezin Noordam rustig slapen, nadat de werkplannen voor de volgende dag waren uitgestippeld. Zo wist Riekele Vierstra, een van de knechts (toen ook wel daggelder genoemd) van Pieter Noordam, dat hij de volgende morgen, zonder overleg met zijn baas kon gaan ploegen. Pieter Noordam heeft destijds verteld wat er vrijdag 29 september gebeurde: 'Wij lagen nog lekker te slapen, toen onze knecht aan de deur bonsde met de mededeling, dat het land bezaaid lag met vreemde spullen. Ik ging buiten kijken en ontdekte dat er ronde bussen met daaraan gekleurde parachutes op het gras heren der verspreid lagen. In een van die bussen, die kennelijk door de aanraking met de grond was opengebarsten, zag ik geweren en pistolen, zodat ik wel in de gaten kreeg hoe de vork in de steel zat. Wij waarschuwden een marechaussee (H.J. Wanders, red), van wie we wisten dat hij in het verzet zat, die na onderzoek zijn collega uit Zoetermeer, J. van Rij belde. Deze begreep waar het om ging en kwam onmiddellijk naar Hazerswoude.'

Pieter Noordam bij de paarden. (Coll. Fam. van Zwieten)

Uit een officieel rapport

Met toestemming van de conservator van het Historisch Museum Hazerswoude, de heer C. Kroon mochten wij gebruik maken van het rapport van M. (Marinus) G.L. de Boer, destijds Commandant Strijdend Gedeelte in Hazerswoude: 'Verschillende containers moesten worden uitgegraven, daar zij, doordat de parachute niet gewerkt had, een flink eind in de grond zaten. Andere waren in de sloten terecht gekomen en werden er door middel van een paard uitgetrokken. De containers die op het land van de heer Noordam gevallen waren, konden niet tegelijk met de andere verzameld worden, daar zij niet over de sloten te krijgen waren. Ook kon op dit land niet met de auto worden gereden, dus werden zij op een slede geladen en getrokken door een paard naar de hoeve getransporteerd en achter een schuur geborgen, waar zij werden bewaakt.

De heer Van Rij, die inmiddels gearriveerd was, vertelde dat de wagens voor het vervoer gewaarschuwd waren, maar dat deze op zich lieten wachten, wat de spanning verhoogde. Eindelijk verscheen de eerste auto, bestuurd door Theo Vonk uit Zoetermeer. Deze kwam de polder ingereden en dadelijk werden met vereende krachten de containers op de auto geladen. Intussen was ook de heer

De boerderij van Pieter Noordam in Hazerswoude (Coll. Fam. Van Zwieten)

Kentgens gearriveerd, die zich op de hoogte stelde en het vervoer regelde. Toen de auto geladen was, ging het zeil erover en .... rijden. Bij de hoeve teruggekeerd, nam de heer Van Rij zijn motorrijwiel en ging voor de auto uit, na Theo Vonk de instructie gegeven te hebben voor niets en niemand te stoppen. Hij zou alles voor zijn rekening nemen als er geschoten moest worden. Zo vertrok de eerste auto. Ir. Heertjes was inmiddels ook gearriveerd. Na weer lang wachten verschenen de twee andere vrachtauto's. De ene auto reed naar het land van de heer Van Beek om de overige containers op te halen, terwijl de andere auto geladen werd met de zending die al naar voren gebracht was achter de boerderij van Noordam. Tot grote opluchting van alle belanghebbenden waren alle containers tenslotte op weg naar Zoetermeer, hun voorlopige bestemming?

Zoetermeer. Een belofte moet worden ingelost; transport naar Leiden

Tweederde (veertien) van de containers met wapens moest naar Leiden en één derde (negen) naar Delft, dat was de opdracht uit Londen. In totaal waren er 23 containers geborgen. Kentgens: 'We hebben voor Zoetermeer maar direct een aantal wapens achtergehouden en de rest naar Leiden en Delft vervoerd.' Zoeter-

Een wapencontainer uit de Tweede Wereldoorlog (wo2-hoekschewaard.nl/Henk van den Heuvel).

meer ressorteerde tenslotte onder het district Delft. De verhouding tussen Kentgens en Heertjes was zeer goed. Kentgens had zijn maatregelen genomen. Zo had hij met beurtschipper Anton van Beek afgesproken, dat hij met zijn schip op een zeker tijdstip op het meertje, de Noord Aa, klaar zou liggen. Deze plaats was vlak bij het oorspronkelijke afwerpterrein. Van Beek had aan de heer Kentgens al eens te kennen gegeven om ook een bijdrage voor de goede zaak te willen leveren. In dit geval was het vervoer met een beurtschip een uitgelezen mogelijkheid. De veertien containers werden naar het schip gebracht en Van Beek ging voor anker midden op de plas. Kentgens roeide er later met de overige schepelingen, te weten Tinus van Herwijnen, Theo Vonk en Jas van Haastert ook heen om daar de nacht door te brengen. De andere morgen, in de schemer werd afgevaaren, ging het door binnenvaarten naar de Vliet en zo verder door kanalen in de stad Leiden. Er was onderweg weinig te zien, maar ze zagen wel dat er aan beide kanten van de Vliet gewapende soldaten liepen te patrouilleren en dat was, zoals Kentgens het later zei: ‘geen plezierig gevoel als men weet dat er zo veel wapens aan boord zijn en je zelf slechts beschikt over één pistool!’ Verder klopte alles, de mensen in Leiden waren op hun post en voor de Zoetermeeders was het een grote opluchting, dat de opdracht voor een belangrijk deel was uitgevoerd, want er moesten tenslotte ook nog negen containers naar Delft.

Transport naar Delft

De vrachtauto die met negen containers uit Hazerswoude was gekomen moest voor de nacht ‘onderduiken’ om de volgende dag richting Delft te rijden. Chauffeur van deze vracht was Piet van Driel. Het moet op zaterdag 30 september 1944 zijn geweest, dat Piet van Driel de voor Delft bestemde wapens naar de Nootdorpse plassen bracht, waarna Delftse verzetsmensen ze in een veiling-schuit overlaadden. Van het sluisje bij de Tweemolentjeskade voeren ze via de Oostsingel door naar de Schie. Ter hoogte van bouwmaterialenhandel Kool-schijn aan de Rotterdamseweg meerden ze aan en losten de schuit. Van daar werden de wapens verder binnen Delft gedistribueerd.

Een groot wonder

Door de ‘blinde dropping’ was aan geen van de voorwaarden die aan een afwerpterrein moesten worden gesteld, voldaan. Tijdens de bergingsoperatie patrouilleerde de Grüne Polizei op de Provinciale Weg op ongeveer een kilometer afstand, terwijl in de Bent, een halve kilometer verder, de Landwacht aanwezig was. Achteraf kan men zeggen dat de berging van de wapens nooit had kunnen slagen zonder de medewerking van de twee boeren, Noordam en Van

Beek en de daggelder Riekele Vierstra (hij was degene die de containers ontdekte) in de eerste plaats en verder van de plaatselijke BS van Hazerswoude. Alles bijeen kan de conclusie worden getrokken, dat het een wonder mag heten dat de containers veilig konden worden geborgen en dat ook nog zonder bloedvergieten. Aan het begin van de berging had Van Rij, die al een goede dekking had gezocht in de dijk van de duikervaart, immers gezegd. 'Als zij (de Duitsers red.) komen, nooit de wapens overgeven, maar vuren als ik het commando geef.'

De Sicherheitsdienst (SD) brengt een bezoek aan Hazerswoude

Er waren heel wat mensen die van de dropping afwisten. De hele berging had zich afgespeeld op klaarlichte dag. Enkele weken bleef alles kalm. Tot na een paar weken (in enige publicaties wordt als datum 18 oktober 1944 genoemd, red.) de Sicherheitsdienst verscheen bij de landbouwer Jacob van Beek. Ze kwamen informeren naar de wapens die op zijn land terecht waren gekomen. Bij Van Beek werden ze niet wijzer, want hij verklaarde er niets van af te weten. Daarna werd een bezoek gebracht aan de marechaussee Koren. Inmiddels waren de personen, die bij de berging betrokken waren geweest al gewaarschuwd. De heer Koren wilde na het vertrek van de SD niets uitlaten van wat er besproken was. Alleen wilde hij wel kwijt dat meerdere personen groot gevaar liepen en dat de SD een volledig dossier bezat over deze zaak.

Wat waren de gevolgen?

Het vervolg van deze affaire was, dat de volgende Hazerswoudse BS'rs maandenlang moesten onderduiken: A.Th. de Ruyter met vrouw en negen kinderen, J.B. van der Lelie met vrouw en kind, G. de Wilde met vrouw en kind, C. van Tol en M.J. Warnders en dat gold ook voor het gezin van Pieter Noordam. De kinderen Gré en Leen

Achter: Leen en Gré Noordam (Coll. Fam Van Zwieten)

zullen dat nooit vergeten. Gré: ‘Wij zaten rustig te werken in de klas totdat de hoofdonderwijzer de klas binnenkwam en even met mijn meester stond te praten. Die kwam naar mij toe, tikte me op mijn schouder en zei dat ik onmiddellijk met de hoofdonderwijzer mee moest meegaan. Ik vroeg wat dat toch te betekenen had, ik was erg geschrokken, maar ik kreeg geen antwoord. Op de gang deed ik mijn jasje en mijn klompjes aan en ik moest mee naar buiten. Inmiddels was mijn broertje Leen, die een klas lager zat ook al buiten. Daar stonden de daggelders van mijn vader, Van Gelderen en Van Oeveren met fietsen ons op te wachten. Ik vroeg weer wat er aan de hand was, maar ik kreeg weer geen antwoord. We moesten achterop de fiets en in grote vaart reden ze naar de boerderij. Daar stond de tilbury met mijn moeder en de andere kinderen klaar om naar Delfgauw te rijden. We gingen onderduiken bij een zuster van mijn moeder. Mijn moeder was in paniek, want mijn vader was zoek. Ze dacht dat ze hem nooit meer zou zien. Achteraf bleek, dat hij al was ondergedoken. Niet zoveel later kwam mijn vader op de fiets ook naar Delfgauw. De onderduikperiode in Delfgauw duurde zo lang dat Leen en ik daar op school hebben gegaan.’

Alles wat er gebeurd is in die tijd heeft een onvergetelijke indruk op Leen en Gré gemaakt. Ze wisten niet precies wat er aan de hand was, maar ze voelden wel dat het om een zeer ernstige zaak ging. Gelukkig hebben ze er geen traumatische gevolgen van ondervonden. Gré gaat nu door het leven als mevrouw Van Zwieten-Noordam en Leen vond zijn vrouw, Annie Dijkshoorn in Zoetermeer. De Sicherheitsdienst was ook de Zoetermeerse BS op het spoor en een aantal hogere leidinggevendenden zocht een veilige plek, die gevonden werd in het Jachthuis aan de Rotte in Zevenhuizen. Op 29 april 1945 heeft daar een gevecht plaatsgevonden tussen de Zoetermeerse BS en de Duitsers. Daarover is al eerder uitvoerig gepubliceerd.

Bronnen:

Kroon, C., Hazerswoude tijdens de Tweede Wereldoorlog, Bezetting, strijd en overleving

Vermeulen, Ton, Dorp in oorlog: Zoetermeer 1940-1945

Roever, Eddy de, Zij sprongen bij Maanlicht

Blij, J. W. de, Oorlog en Verzet in de Prinsenstad 1940-1945

HENNEKEN BV

Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

Overtuig uw relaties met professioneel beeld: zakelijk portret, werkproces, natuur, producten en vastgoed. Eigen luchtfotografie-vergunning.

energie in beeld
ardito

Meer weten? Kijk op www.ardito.nl
Ardito Fotografie - 079-3436003
info@ardito.nl

vers, vriendelijk, vakkundig

't Kaashuys

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

Van 'Nieuwe Weg' tot A12

Gertjan Moers

Inleiding

In een vorige aflevering van 't Seghen Waert werd door Piet Drapers al aandacht besteed aan het ontstaan van de Plas van Poot die in verband met de aanleg van rijksweg A12 was gegraven. De A12 en Zoetermeer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Door de ligging aan deze weg heeft de stad Zoetermeer kunnen groeien. De weg werd en wordt gebruikt door de vele forenzen van en naar huis en werk. En bedrijven profiteren al decennia lang van de gunstige ligging langs de rijksweg. Lange tijd vormde de A12 ook de grens van de uitbreiding van Zoetermeer. De weg vormde een planologische barrière. Achter de rijksweg hield de beschaafde wereld blijkbaar op. Rokkeveen is één van de laatste wijken die werd ontwikkeld omdat de wijk door de A12 werd afgesloten van de andere wijken. De A12, het is tijd voor een ode aan deze bijna 80 jaar oude dame.

Het viaduct over de Stationsstraat in afwachting van de rijksweg, jaren (19)30

Het begin

In 1927 werd het zogenaamde rijkswegenplan ontwikkeld om bestaande rijkswegen te verbeteren en nieuwe verbindingen te maken. Dit was het eerste plan sinds Napoleon, om de bestaande wegenverbindingen in Nederland in kaart te brengen. Kosten van het project in 1927 waren 300 miljoen gulden en binnen 30 jaar zou het plan gerealiseerd kunnen worden. Het plan voorzag niet alleen in verbetering van bestaande wegen maar ook in het ontwikkelen van nieuwe wegen. De huidige A2 (Amsterdam-Utrecht), A4 (Amsterdam-Leiden), A12 (Den Haag-Utrecht) en A13 (Den Haag-Rotterdam) bestonden nog niet maar werden op grond van dit rijkswegenplan ontwikkeld. In 1931 werden de wegen voor het eerst administratief genummerd. De nog te ontwikkelen weg tussen Den Haag en Utrecht zou de naam “rijksweg 12” krijgen. Na de beurscrash in 1929 en de daarop volgende economische crisis stagneerde de ontwikkeling. Bovendien zag Rijkswaterstaat nog niets in het idee van autosnelwegen. Nadat in 1932 een nieuwe Commissie van Overleg was samengesteld ging het snel. In de pers verschenen artikelen ten faveure van autosnelwegen en de Commissie stond hier positief tegenover. Er zouden speciale wegen komen voor doorgaand gemotoriseerd verkeer als onderdeel van het rijkswegenplan. Dit mochten geen tolwegen zijn. Internationaal gezien was Nederland vooruitstrevend. Alleen Amerika, Duitsland en Italië kenden het principe van een snelweg. De Italiaanse “Autostrada” diende als hét voorbeeld voor de Nederlandse rijkswegen.

De voorbereidingen

De voorbereidingen aan de weg werden voor Zoetermeer en Zegwaard in 1931 duidelijk. Rijkswaterstaat begon met het kopen van de percelen land waar de rijksweg aangelegd moest worden. Ook werd in februari 1932 een informatiebijeenkomst gehouden met de grondeigenaren waarbij antwoord werd gegeven op vragen van de landbouwers. Zo wilden zij graag een parallelweg vanaf de Hoogeveenseweg (ook wel Middelweg genoemd) tot aan de Stationsstraat. Ieder perceel kwam uit op deze parallelweg. Zo konden zij bijvoorbeeld met hun bieten over deze parallelweg naar de Stationsstraat rijden en onder het nieuw te bouwen viaduct door naar het rangeerterrein bij het station. Enkele landbouwers verzochten beleefd of zij “een spit” grond van het verkochte terrein mochten nemen. Deze bovenste spit was immers het meest vruchtbare deel van de landbouwgrond. Ook verzochten de landbouwers om geen bomen te plaatsen langs de rijksweg. Deze namen de wind weg voor de weidemolentjes die in het weiland stonden. Ook vormden bomen een mooie schuilplaats voor “musschen”, die zich te goed konden doen aan de oogst. Zo ver kon Rijkswaterstaat niet gaan om dat toe te zeggen, “daar eenige verfraaiing van het weggebied zeker gewenscht zal worden”.

Rijksweg 12: eerste snelweg van Nederland

De eerste weg die in Nederland werd ontwikkeld was rijksweg 12. Volgens de allernieuwste inzichten werd de weg voorzien van 6,25 meter brede rijbanen van cementbeton. Daarnaast lagen “parkeerbermen” (vluchtstroken) met een breedte van 2,5 meter. Rijksweg 12 werd daarmee de eerste snelweg ter wereld met een vluchtstrook. De rijbanen werden gescheiden door een middenberm met een heg. Verder bleef de weg vrij van gelijkvloerse kruisingen en uitritten. De weg was niet toegankelijk voor het langzame verkeer. Ook de op 4 juli 1937 ingevoerde verkeersregel “de van rechts komende heeft onder alle omstandigheden voorrang” gold niet voor rijksweg 12. Hiermee werd rijksweg 12 de eerste snelweg van Nederland. Evenwijdig aan de rijksweg moest van Den Haag

C.H. Brinkers, omgekomen op de rijksweg in 1937 (Foto Studio, Zoetermeer)

tot aan de Gouwe een 3 meter breed “rijwielpad” komen. Bij de oplevering van het eerste stuk rijksweg tussen Voorburg en Zoetermeer werd daarmee gelijk ook het eerste fietspad van Zoetermeer opgeleverd. Wat in 1937 begon als een “rijwielpad” zonder naam, heet inmiddels Nootdorpsepad.

Het eerste deel van rijksweg 12 werd op 15 april 1937 opengesteld. Rijksweg 12 mocht dan wel zijn geïnspireerd op de Italiaanse Autostrada, de genodigden kregen bij de opening geen feestelijk glas (Italiaanse) wijn maar een toepasselijk glas Zoetermeerse chocomel. Het eerste stuk rijksweg lag tussen de Vliet in Voorburg en de Stationsstraat in Zoetermeer. In de volksmond kreeg de weg al gauw de naam “de nieuwe weg” of in vooroorlogse spelling “den nieuwen weg”.

Dodelijk ongeluk

Nog voordat de weg officieel geopend was, had er op 5 april 1937 al een dodelijk ongeluk op de nieuwe rijksweg plaatsgevonden. De uit Zoetermeer afkomstige, maar in Wassenaar wonende 18-jarige Bernardus Brinkers Hzn en zijn in Wassenaar wonende oom Kees Brinkers waren over de nog niet geopende rijksweg op weg van Zoetermeer naar Voorburg. Zij hadden zojuist een bezoek gebracht aan de familie Van der Spek. Toen zij zondagnacht om één uur weer vertrokken hing er een dichte mist. De jonge Brinkers zat achter het stuur. Hij wilde een stuk afsnijden door over de nog niet opengestelde rijksweg te rijden. Hij reed volgens zijn zeggen zo’n 50 kilometer per uur. Dit was veel te hard omdat op de weg allerlei obstakels stonden, waaronder een hijskraan. Door de te hoge snelheid en de mist reed de auto tegen een stilstaande kraan. De 18-

De eerste auto's rijden over het viaduct bij Voorburg, 1938 (Coll. Haags Gemeentearchief, Foto Polygoon)

jarige bestuurder Bernardus Brinkers werd gewond en zijn oom overleed aan zijn verwondingen. Kees Brinkers heeft hiermee de tragische eer om het eerste dodelijke slachtoffer op een Nederlandse rijksweg te zijn.

Bernardus Brinkers overleed niet veel later, in Bochum (D) tijdens de Tweede Wereldoorlog op 2 juni 1943, op 24-jarige leeftijd. Zijn naam komt voor op de lijst van de oorlogsgravenstichting.

Onwennig

Men was nog niet direct gewend aan de nieuwe situatie. De rijksweg kruiste de Zoetermeerse Stationsstraat niet gelijkvloers. Er was tenslotte een viaduct gebouwd over de Stationsstraat. Het viaduct werd blijkbaar gebruikt om vrachtauto's onder te parkeren waardoor het verkeer op de Stationsstraat ernstig gehinderd werd. De ANWB verzocht in mei 1937 het betrokken wegbestuur dan ook om een stopverbod voor het gedeelte van de Stationsstraat onder het viaduct.

De één z'n brood...

Door de aanleg van de rijksweg werd de route Den Haag-Gouda verkort van 40 kilometer (binnendoor onder andere via Zoetermeer) tot 30 kilometer (via de rijksweg). Al eeuwenlang was er een tol bij Leidschendam aan de Kostverlorenweg. Dit is de verbindingsweg tussen Leidschendam en Wilsveen. De Kostverlorenweg was in vroeger eeuwen eigendom van de abdij van Rijnsburg. De Staten van Holland hadden in 1590 aan de Hoogheemraden van Rijnland opdracht gegeven de weg te verbeteren. Als gevolg hiervan vergunden de Staten in 1593 dat op deze weg tol geheven mocht worden. Eerst door de Ridderschap van Holland en vanaf 1671 werd de tol geheven door de Driemanspolder. De tol werd iedere vijf jaar verpacht. De laatste pachter, vanaf ongeveer 1900, was de familie Van Esveld. Zij waren in ieder geval niet gelukkig met de nieuwe rijksweg. Vóór de totstandkoming van de rijksweg was de doorgaande verbinding van Den Haag richting Gouda via de tol aan de Kostverlorenweg, langs

Wilsveen en over de Dorpsstraat in Zoetermeer en Zegwaard. Al het verkeer dat vanuit Den Haag richting Gouda en Utrecht vice versa ging, moest de tol bij Leidschendam passeren. De ingebruikname van de rijksweg zorgde voor een grote vermindering van het verkeer over de Kostverlorenweg. De afname van het verkeer werd nog versterkt door de oorlogsjaren waardoor de tol geen bestaansrecht meer had. In april 1944 werd de tol na meer dan 350 jaar uiteindelijk opgeheven.

De rijksweg in de Tweede Wereldoorlog

Niet lang voor de Tweede Wereldoorlog is de rijksweg gereed gekomen. Het was hiermee onbedoeld een prima verbindingsweg voor de Duitse bezetter geworden. Bovendien hadden de Duitsers in de middenberm hoge palen geplaatst, waarschijnlijk om te voorkomen dat vliegtuigen de rijksweg als landingsbaan konden gebruiken. In de volksmond werd de weg "Het Hazenpad" genoemd

Anton Blaauwhof verongelukte op 12-jarige leeftijd

Gelijk een bloem, die pas ontluikt en reeds wordt weggemaaid, zoo was hij nauwelijks verschenen of hij is reeds niet meer. H. Bonav. Daar hij Gode welgevallig was, werd hij weggenomen, opdat het kwaad niet zijn geest zou bederven of bedrog niet zijn ziel zou verleiden. Sap. 4, 11.

En een nieuw lied hieven ze aan voor den troon. Niemand anders kan dat lied leeren zingen, want zij zijn maagden. Zij zijn het, die het Lam volgen waar Het ook gaat. Zij zijn het die zijn vrijgekocht uit de menschen, als eerstelingen voor God en het Lam.

Apoc. XIV 3 en 4.

Lieve ouders, broers en zusters, treurt niet over mij; droogt uw tranen en benijdt mij dezen vroegen hemel niet. Met onzen Jan tezamen mogen wij Jezus aanschouwen. Hij is schoon, zeer schoon. Voor de voeten van onzen Meester zullen wij samen Hem smeeken U te loonen voor uwe liefelijke zorgen en innige smarten voor ons.

**Onze Vader — Wees gegroet.
Dat hij ruste in vrede.**

omdat de Nederlanders in de veronderstelling waren dat de Duitsers langs deze weg eerloos zouden afdruipen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de spoorweg van Den Haag naar Utrecht regelmatig gebombardeerd door de geallieerden. Zo werd Nutricia op 30 maart 1945 geraakt door een verdwaalde bom. Ook de rijksweg werd beschadigd door de bombardementen. Omdat de weg een belangrijke verbinding vormde was het herstel van de weg noodzakelijk. N.S.B.-burgemeester J.C.W. van Dijk van Zoetermeer probeerde daarom in december 1944 en in april 1945 inwoners door proclamaties tot werkzaamheden voor de Duitsers te dwingen. Deze bekendmakingen hadden te maken met het vorderen van 100 man voor het herstellen van de rijksweg. Ondanks het dreigement dat vrouwen en kinderen uit de huizen gehaald zouden worden om het werk te verrichten was de opkomst nagenoeg nihil. Op de eerste oproep in april 1945 kwamen vijf mannen af en op een tweede oproep verschenen er twaalf. Door de slechte opkomst bliezen de Duitsers de zaak af. Uiteindelijk werd het herstelwerk vrijwillig door een Leidschendamse firma verricht.

Ongelukken

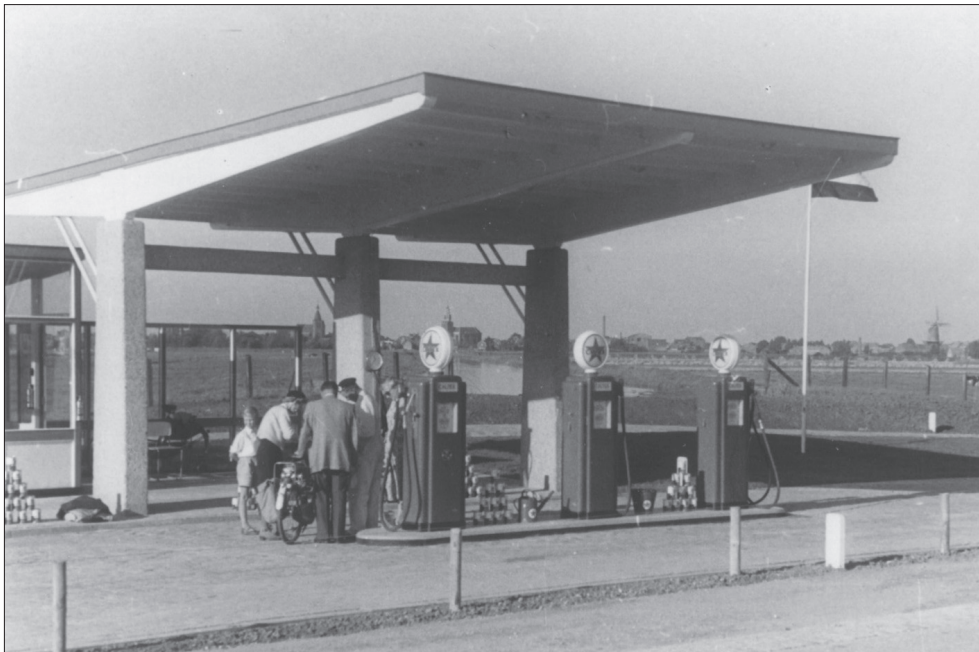
De hogere snelheid op de rijksweg leidde helaas tot meer ongelukken met dodelijke afloop. In juni 1944 waren enkele jongens achterop een vrachtauto meegeleden van Voorburg naar Zoetermeer. De 12-jarige Anton Blaauwhof, zoon van de Zoetermeerse gemeentesecretaris, sprong van de nog rijdende vrachtauto, kwam onder de wielen en werd overreden. Een ander bizar ongeluk vond plaats in januari 1948 ter hoogte van Nutricia. Hierbij kwam de Haagse dierenarts Roodzant om het leven. Roodzant had in Voorburg een lifter meegenomen. Op het “stille gedeelte” tussen Nootdorp en Zoetermeer dwong de lifter de dierenarts te stoppen en uit te stappen. Er volgde een worsteling waarbij de lifter de dierenarts bewusteloos had geslagen. Nadat deze weer bijkwam probeerde hij het stuur weer te bemachtigen. Daardoor reed de auto tegen de muur van het viaduct over de Stationsstraat. Hierbij kwam de dierenarts om het leven. De Scheveningse lifter L.G. werd veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf.

Nog meer toename van verkeer

De drukte op de rijkswegen nam nog meer toe. Op zondag 29 mei 1955 (Pinksterdag) kon het knooppunt Oudenrijn het verkeer niet meer verwerken. Uit de Randstad trokken dagjesmensen naar de Veluwe. En uit Duitsland kwamen de toeristen naar de bollenvelden. De eerste file in Nederland was geboren. De files werden zelfs een attractie. De fietspaden stonden vol met toeschouwers om te kijken naar de rijen auto's.

In december 1960 is er voor het eerst in kranten melding van een (vrij beperkte) kettingbotsing bij Zoetermeer op rijksweg 12. Door het spiegelgladde wegdek vlogen drie auto's op elkaar. "Een Peugeot stortte (bij de oprit in Zoetermeer) de diepte in en bleef als een wrak op een hek hangen", kopte het Vrije Volk op de voorpagina. Het verkeer tussen Zoetermeer en Woerden zat op maandagochtend 3 april 1961 volkomen in de knoop. Er was "tijdens ongewoon druk verkeer" een enorme verkeerschaos ontstaan met een monsterkettingbotsing waarbij 80 auto's werden beschadigd of vernield. Automobilisten probeerden anderen nog te waarschuwen met witte zakdoeken en zaklampen. Maar tevergeefs. Eén van de meest gecompliceerdste kettingbotsingen tot dan toe was het gevolg. De politie verklaarde dat de chaos minder had kunnen zijn "als de automobilisten meer acht hadden gegeven op de blauwe en gele knipperlichten van de wagens van de rijkspolitie". Het slecht opvolgen van verkeerssignalen is kennelijk een generatie overschrijdende karaktertrek van het Nederlandse volk, want lange files auto's reden stapvoets over het met glas bedekte wegdek, tussen de wrakken van auto's door.

Het eerste benzinstation van Caltex bij Zoetermeer, begin jaren (19)50
(Foto Beck, Den Haag)

Veel auto's stonden 's avonds nog onbeheerd langs de kant van de weg. De politie had aan garagehouders in de omgeving opdracht gegeven om de auto-wrakken weg te slepen. Een landbouwer had met zijn tractor vijf auto's tegelijkertijd weggesleept. Sleepdiensten bestonden toen nog niet.

Nadat er opnieuw een kettingbotsing had plaatsgevonden op rijksweg 12 riep mr. Dek van de Rijkspolitie District Den Haag in april 1961 op tot een minimumsnelheid op de snelwegen. Toerrijders die met een gangetje van 40 tot 50 kilometer per uur over de snelweg sukkelden waren in zijn ogen de oorzaak van massale autobotsingen. Het merendeel van de automobilisten reed in 1961 toch zo'n 70 tot 80 kilometer per uur. De sukkelaars die met 40 tot 50 kilometer per uur op de rechterbaan tuften zorgden er voor dat de jakkeraars met 70 tot 80 kilometer per uur bumper aan bumper reden op de linkerbaan, met alle gevaren van dien. Bumperkleven zit blijkbaar ook in onze genen. De oplossing was in de ogen van Dek simpel: een minimum snelheidsbepaling! Invoering van een minimumsnelheid van 70 kilometer per uur zou nog duren tot februari 1974 (en in 1991 is deze weer afgeschaft). Overigens werd in 1974 tegelijkertijd een maximumsnelheid van 100 kilometer per uur ingevoerd. Dat deze zo laag was, kwam door de PvdA van premier Den Uyl. Die partij wilde nivelleren, ook wat betreft de maximumsnelheid. Den Uyl zag die rijke mensen in hun snelle auto's die wel 150 kilometer per uur konden, terwijl de gewone man in zijn lelijke eend met de wind in de rug krap 110 kilometer per uur haalde. Het lukte zelfs minister Westerterp van Verkeer en Waterstaat niet om de snelheid op te krikken tot 120 kilometer per uur.

Bermtoerisme

De rijksweg werd na verloop van tijd zelf een attractie. De drukte op de wegen zorgde in de jaren '50 voor een nieuwe vorm van recreatie: bermtoerisme. De auto werd geparkeerd op de groene strook naast de snelweg. Uit de achterbak werden klapstoelen, een tafeltje, leesboek en een picknickmand gehaald. Zo kon genoten worden van het langsrijdende verkeer, al dan niet in file. En kinderen konden de gegevens van de nummerborden verzamelen. Over fijnstof maakten we ons in die jaren nog geen zorgen. Bij gebrek aan "verzorgingsplaatsen" langs de rijkswegen was een nieuwe vorm van recreatie geboren. Het werd een populair tijdverdrijf dat de kranten haalde. Hoe populair het ook was bij de bevolking, instanties als de ANWB vonden het maar niets: "fantasieloze, passieve recreatie". Maar met het toenemen van het verkeer werd bermtoerisme uiteraard ook gevaarlijker. In 1957 pleitte de ANWB en Verkeer en Waterstaat al voor parkeerplaatsen met een picknickplaats. Met ingang van 1 januari 1965 werd het parkeren in de berm van rijkswegen verboden en verschenen er verzorgingsplaatsen langs de rijkswegen.

Wegafscheiding: een heg

De weghelften van de rijksweg werden sinds 1937 gescheiden door een 4,5 meter brede berm met een heg. Doel van die heg was om verblinding van tegenliggers te voorkomen. De afscheiding leidde echter ook tot gevaarlijke situaties. In een bericht van 16 juli 1957 staat dat een autobestuurder uit Den Haag op de rijksweg ter hoogte van Zoetermeer volgens zijn zeggen een niesbui kreeg. Het gevolg was dat hij de macht over het stuur verloor en bij het viaduct aan de Stationsstraat door de heg reed, die beide weghelften scheidde, een paar palen ramde en in de afscheiding bij de afrit bleef hangen.

De niesbui bleef gelukkig zonder persoonlijk letsel. Het verkeer was nog dusdanig rustig dat een auto op de verkeerde weghelft niet per definitie leidde tot grote ongelukken. Door de toenemende drukte werd de wegafscheiding door middel van een heg een steeds groter probleem. Er gebeurden landelijk steeds meer ongelukken doordat auto's door de middenberm reden.

Het wrak van een bij Zoetermeer verongelukte auto, 1948

“Recht van overpad”

Op de hele rijksweg 12, tussen Den Haag en de Duitse grens, kruisten twee paden met een recht van overpad voor landbouwers de rijksweg. Beide overpaden lagen ter hoogte van Zoetermeer. Dit recht werd bij de verkoop van de gronden in 1932 bedongen. De landbouwers die recht van overpad hadden over de spoorlijn zouden dit recht van overpad ook krijgen over de rijksweg. Het overpad was zichtbaar doordat in de middenberm een betegeld pad lag. Verder werden de heggen die in de middenberm stonden over een paar honderd meter laag gehouden. Er lag een overpad daar waar de landscheiding van de spoorbaan en rijksweg afboog richting watertoren, ter hoogte van hectometerpaal 13, waar nu ongeveer de Houtsingel is.

Het andere overpad lag aan de andere kant van Zoetermeer richting Bleiswijk, tussen hectometerpaal 17 en 18, ongeveer op de plek waar nu de HSL de A12 kruist. In november 1964 luidde landbouwer Anton van Straalen de noodklok. Hij maakte gebruik van dit laatste overpad. Dit lag achter zijn boerderij, de Beelaertshoeve aan de Zoetermeerselaan. Dit was het vervolg van de Bleiswijkseweg op Bleiswijks grondgebied. Van Straalen stak wel 1.000 keer per jaar de rijksweg over. Dat dit leidde tot gevaarlijke situaties spreekt voor zich. Talloze automobilisten werd de stuipen op het lijf gejaagd door een stoet

De familie Van Esveld bij de tol aan de Kostverlorenweg (www.leidschendam-voorborg.nl/beeldbank)

overstekende landbouwvoertuigen, zoals tractoren en combines. Onder hen was ook Prins Bernard vertelde Van Straalen in 1964, die dat weer van de rijkspolitie had vernomen. Lang zal de gevaarlijke situatie met het recht van overpad niet meer bestaan hebben. Rijswaterstaat is vanaf 1965 begonnen met het plaatsen van “geleiderails”, beter bekend als vangrails. Op een kadastrale kaart van 1968 zijn de paden van en naar het “overpad” bij de Beelaertshoeve nog zichtbaar. Op de kaart van 1976 inmiddels niet meer. Net als het overpad is de Beelaertshoeve zelf ook verdwenen. Nadat de boerderij al een tijd leeg stond is deze op 24 december 2014 afgebrand.

Knorrestein

In de jaren 1950-1951 werd aan Caltex Petroleum Maatschappij NV een vergunning verleend voor het oprichten van een benzine, mengsmering en dieselgasolie-installatie op het perceel E 805, Rijksweg 12. Dit benzinstation lag net voorbij de huidige oprit naar Den Haag vanaf Zoetermeer-Centrum. De plek is nog te herkennen doordat het fietspad dat parallel loopt aan de rijksweg, het Nootdorpsepad, net voorbij de oprit een knik maakt in de richting van de wijk Meerzicht. Het benzinstation stond precies op het einde van de Delftsewallenwetering. Op een glazen wand van het benzinstation was dan ook in gezandstraalde Oudhollandse letters aangebracht: “waar Rijnland, Schie- en Delfland zich aan elkander palen, daar nood de Wallenwetering een ogenblik tot dralen”. Aanvankelijk was het benzinstation dus van Caltex. In 1967 was besloten om Caltex op te splitsen in Chevron en Texaco. Vanaf 1 juli 1969 was dit merkbaar voor het publiek. Caltex streek de vlag en het benzinstation bij Zoetermeer ging verder onder de naam Chevron en later Texaco. In januari 1971 brandde het oude benzinstation geheel uit. Op dezelfde plaats werd een nieuw benzinstation gebouwd. Dit werd begin jaren '70 ook uitgebreid met een verzorgingsplaats waar geparkeerd kon worden. De verzorgingsplaats werd “Knorrestein” genoemd, vernoemd naar een varkensschuur met dezelfde naam van Gerrit van Steijn aan de Voorweg.

Door de groei van Zoetermeer was er in 1965 al behoefte aan een goede verbinding met Den Haag. Die verbinding moest er komen in de vorm van de “Zoetermeerse Baan”, een nieuwe zesbaansweg. Deze weg moest dwars door Voorburg lopen en aansluiten op de nog te realiseren rijksweg 14, beter bekend als de “verlengde landscheidingsweg”. Het gemeentebestuur van Voorburg heeft zich hier altijd tegen verzet. In 1972 uiteindelijk met succes. In verband met de reconstructie van de op- en afritten bij Zoetermeer zijn in 1989 het tankstation en de verzorgingsplaats verplaatst en twee kilometer westelijker aangelegd, op een ‘ruimtereservering’ uit de jaren '70 waar het knooppunt met de A14 gepland was.

Afslag Zoetermeer-centrum

Hoewel Zoetermeer geen “slaapstad” zou worden, industrie- en kantorenvestiging werd sterk gestimuleerd, was er bij de opzet van de nieuwe stad rekening mee gehouden dat ongeveer 40% van de beroepsbevolking naar het werk buiten Zoetermeer zou pendelen. De enige bestaande wegverbinding was rijksweg 12 en de enige op- en afritten lagen bij het viaduct aan de Stationsstraat. Al in januari 1968 dacht Rijkswaterstaat erover om de rijksweg bij Zoetermeer op pijlers te zetten en in noordelijke richting te verschuiven. Daardoor zou een open verbinding ontstaan tussen de nieuwbouw voor “Groot Zoetermeer” en het nieuw op te leveren station Zoetermeer. Het bleef bij een plan.

Om de bestaande op- en afritten voor het toenemend verkeer te ontlasten maakte Rijkswaterstaat in juli 1972 een begin met de aanleg van een tweede op- en afrit van rijksweg 12 voor het verkeer van en naar Den Haag (afrit 6, Zoetermeer Centrum). De nieuwe afrit zou een tijdelijk karakter krijgen en kwam uit op het Bredewater. De Afrikaweg was toen nog niet aangelegd. De op- en afrit werd een zogenaamde baileybrug, een noodbrug. Deze heeft er een paar jaar gelegen. In juli 1978 werd de brug gedemonteerd en iets oostelijker werd de huidige op- en afrit aangelegd. Ook de bestaande oprit naar Den Haag bij de Stationsstraat werd in die tijd verlegd. De oprit zou voortaan vertakken vanaf de Dr. J.W. Paltelaan en werd door het Vernèdesportpark achter het Paviljoen naar de rijksweg geleid. Ook het wegdek zelf onderging veranderingen. In juli 1972 werd het oorspronkelijke uit 1937 stammende cementbetonnen wegdek vervangen door asfalt. Overigens is het beton niet verdwenen. Het ligt, weliswaar kapotgeslagen, nog steeds onder het asfalt.

Van Rijksweg 12 naar A12

De benaming “Rijksweg 12” werd in 1976 vervangen door “A12”. De wegen die door het Rijk werden beheerd werden omgenummerd. Er kwamen twee types wegen: autosnelwegen en niet-autosnelwegen. De autosnelwegen werden aangeduid met een A-nummer en de niet-autosnelwegen met een N-nummer. Langzaam maar zeker begon de A12 te lijken op de weg zoals we hem nu kennen. In 1980 werd nog een nieuwe op- en afrit geopend, de derde, namelijk afrit 7 bij de Oostweg. Het wegvak tussen Zoetermeer en Den Haag werd in 1983 verbreed van twee naar drie rijstroken.

Enkele jaren later, in 1987, werd het oude viaduct bij de Stationsstraat vervangen door het huidige, bredere, viaduct en werd de oude uit 1937 daterende op- en afrit bij de Stationsstraat gesloten. Ook het wegvak tussen Zoetermeer en Gouda werd in 2008 verbreed van twee naar drie rijstroken. Met alle aanpassingen van de afgelopen 40 jaar voldoet de oude dame volledig aan de eisen die het hedendaagse verkeer stelt aan de weg.

Vanaf 1972 voerde een tijdelijke 'baileybrug' de afslag Zoetermeer naar de Boerhaave-
laan (Foto J. du Clou)

Bronnen:

www.autosnelwegen.nl

www.wegenwiki.nl

www.stad-forum.nl

Gouw, J.L. van der, De landscheidingen tussen Delfland, Rijnland en Schieland
Blekendaal, Martijn, Dertig jaar na de invoering van de maximumsnelheid in:
Historisch Nieuwsblad nr. 1/2004

Slagter, Taco, Asfaltslang door Nederland: De bewogen geschiedenis van de
A12 in: Leidsch Dagblad, 22 september 2001

Met dank aan dhr. J.W. (Jan) Groenewegen

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Van der Slik

Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

**Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl**

**Kopij voor 't Seghen Waert 2 graag
voor vrijdag 22 april inleveren.**

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

In de maand maart verstuurt onze ledenadministrateur Dick de Kler de verzoeken naar alle leden om het lidmaatschapsgeld te voldoen.

Een tweede acceptgiro wordt meegestuurd en die is bedoeld voor een gift. Dat is uiteraard geheel vrijblijvend, maar wordt niet minder gewaardeerd. We doen daar mooie dingen mee waarover we u graag informeren op onze ledenvergadering.

Een zeer actueel project is de huisvesting. Het bestuur heeft zijn oog laten vallen op een mooi, maar bescheiden pandje aan de Dorpsstraat 132. De koopprijs is in vergelijking met andere panden in de Dorpsstraat niet afschrikwekkend hoog. Als we dit pand niet kunnen kopen, kunnen we in de Dorpsstraat niets verwerven, terwijl we als historische vereniging toch graag in deze straat gehuisvest willen blijven. We willen toegankelijker worden dan nu op de 1e verdieping van 't Oude Huis. De waarde van ons erfgoed willen we meer uitdragen onder de bevolking van Zoetermeer en daar is zo'n laagdrempelig pand in een aantrekkelijk gedeelte van de Dorpsstraat uitermate geschikt voor.

Eind januari heb ik namens het HGOS een voorlopig koopcontract ondertekend, waarin een aantal voorwaarden is opgenomen. Uiteraard moeten de leden in een algemene ledenvergadering akkoord gaan. Verder moeten we het financieel rond krijgen, waarbij we de draagkracht van de vereniging op de lange termijn goed in het oog houden. We moeten daarbuiten nog enkele hindernissen nemen. Om er maar een paar van te noemen: de statuten moeten worden aangepast, de bestemming van het pand moet worden gewijzigd en het bouwkundig onderzoek moet positief uitpakken.

We hebben tot uiterlijk 1 juni om alle mogelijke belemmeringen voor de koop weg te nemen.

De financiering van dit project houdt ons in het bijzonder bezig. Voor een verantwoorde aankoop komen we een bedrag tekort. Bovendien moeten we het pand na aankoop aanpassen, wat ook niet gratis is. Daarom zijn we in januari een crowdfunding actie begonnen. We schreven zo'n 100 actieve leden aan met het verzoek om eenmalig voor dit doel een bedrag te schenken. Op het moment, dat ik dit schrijf (begin februari) hebben wij toezeggingen binnen waar we ons streefbedrag van 75.000 euro voor een behoorlijk deel mee kunnen afdekken. Maar helaas nog niet volledig.

Vandaar mijn oproep aan alle 1300 leden om de tweede acceptgiro, die u in maart in de brievenbus krijgt, dit keer extra gul te benutten.

Bert van Eken

Yolanda Kruls 1922 – 2015

Ronald Grootveld

Op 22 december 2015 overleed Yolanda Kruls, jaren lang een betrokken lid van Oud Soetermeer, hetgeen zich uitte in een zeer mooi legaat maar vooral in interesse en actieve deelname aan de activiteiten van onze vereniging. Yolanda werd geboren in Den Haag in 1922 maar groeide op in Amsterdam. Zij trouwde niet en zou zich tot op hoge leeftijd “juffrouw Kruls” blijven noemen maar als je haar kende was het al snel: ‘zeg alsjeblieft Yolanda’, zo deftig ben ik niet’ en dat ondanks haar keurige uitspraak. Begin jaren (19)50 kwam zij in aanraking met Zoetermeer toen zij op verzoek van het gemeentebestuur het maatschappelijk werk kwam opzetten. Zij verbleef in die tijd bij de familie Vis-van Sittert aan de Stationsstraat 53 en in de weekenden ging zij naar huis in Amsterdam. In 1953 produceerde zij een lijvig ‘Sociaal overzicht van de gemeente Zoetermeer’ waarin zij de economische, geestelijke en sociale structuur van de gemeente onder de loep nam. Eén van haar observaties over het dorp, dat altijd sterke banden met ‘de stad’ had onderhouden: “Men is niet zo bijzonder gehecht aan de plaats Zoetermeer; men verhuist vrij gemakkelijk als men het ergens anders ‘beter’ kan krijgen”. Een andere: “dat de kinderen, vooral van de minder ontwikkelde arbeiders de eerste levensjaren (tot ongeveer 6 jaar) nogal verwend worden. Men lacht om hun ongehoorzaamheid en geeft hen in alles toe.” Na functies op diverse plaatsen in het land te hebben bekleed, vestigde Yolanda zich rond 1980 definitief in Zoetermeer.

Direct was zij betrokken bij de Archeologische Werkgroep. Graven deed ze niet maar het uitwerken van de vondsten deed ze graag. Wel kwam ze stevast bij de opgravingen kijken en jarenlang waren haar zelfgebakken koekjes vermaard. Bij de oprichting van de Interviewgroep Sprekend Verleden in 1990 verklaarde zij zich bereid het tijdrovende uittypen van interviews vanaf band op zich te nemen en dat heeft zij jaren gedaan. Met een lid van de ISV, die op dezelfde dag als zij jarig was, voerde zij elk jaar een kleine strijd wie het eerste zou opbellen om te feliciteren; meestal won de precieze en attente Yolanda. Als gastvrouw in het museum, toen nog ‘suppoost’, maakte zij bezoekers enthousiast voor de geschiedenis van Zoetermeer. In die tijd moest nog elke keer de kas worden opgemaakt en daartoe had zij altijd een rekenmachientje in haar tas, het moest tot op de cent kloppen! Naarmate zij ouder werd ging zij slechter zien en kon ze niet meer zo veel doen voor de vereniging als zij wellicht had gewild. Zij bleef het wel en wee van Oud Soetermeer echter nauwgezet volgen en regelmatig kregen leden aanmoedigende kaartjes en telefoontjes van haar. Zij was altijd enthousiast en je kon het met haar over alle onderwerpen hebben. We zullen haar humor, haar bescheidenheid en vooral haar oprechte interesse in de mensen missen.

Agenda Algemene Ledenvergadering op woensdag 13 april 2016

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1, 2712 JS Zoetermeer

Aanvang 20.00 uur. Zaal open: 19.45 uur

1. Opening
2. Vaststellen agenda
3. Mededelingen en ingekomen stukken
4. Verslag van de ledenvergadering gehouden op 12 oktober 2015
Het verslag treft u hieronder aan.
5. Jaarverslag HGOS 2015
Het verslag staat vanaf 30 maart 2016 op de website.
6. Jaarrekening en verantwoording HGOS 2015 en verslag kascommissie
De stukken staan vanaf 30 maart op de website.
7. Jaarplan HGOS 2017 en meerjarenplan 2017 e.v. jaren
De plannen staan vanaf 30 maart op de website.
8. Begroting HGOS 2017
De begroting staat vanaf 30 maart op de website.
9. Verkiezing lid kascommissie
De heer R. Grootveld is twee jaar lid van de commissie geweest. Een nieuw lid dient door de ledenvergadering te worden benoemd.
10. Verkiezing bestuurslid
Door de werkgroep Redactie wordt mevrouw J. de Kler voorgedragen als bestuurslid.
11. Huisvesting
Hiervoor ontvangt u bij dit blad een specifiek voorstel.
12. Rondvraag
13. Sluiting

Na de pauze (20.45 uur) zal de Filmwerkgroep drie films vertonen:

Fietstocht in de Meerpolder, Restauratie vloer Oude Kerk en Zondag in het park.

Verslag Algemene Ledenvergadering op 12 oktober 2015

Volgens getekende presentielijst zijn 7 bestuursleden en 71 leden aanwezig in 't Centrum aan de Frans Halsstraat.

1. Opening

De voorzitter opent rond 20.00 uur de vergadering en heet iedereen welkom.

2. Vaststellen agenda

Er worden geen wijzigingen van de agenda voorgesteld. Na de pauze zal de Drs. Jan van der Spek prijs worden uitgereikt, de presentatie van het boek "Boeren, burgers en buitenlui" plaatsvinden en de loden koker welke is gevonden bij de sloop van de Petrus Mavo worden geopend.

3. Mededelingen

Er zijn berichten van verhindering ontvangen van: de heer N. Nieuwenhuijsen, de heer C. Heeren, mevr. B. Koopmans, de heer R. Paalvast, mevr. I. Visser, mevr. T. Wiegerink, de heer A. Smits, de heer P. Greve, de heer G. van Doornen, mevr. M. Vijverberg-Kalkema, mevr. Y. Bergwerf, de heer W. Reitsma, de heer R.R. Visser, de heer G. van Oosterom en de heer A. Hoogeveen.

4. Verslag Algemene Ledenvergadering 8 april 2015

Het verslag, gepubliceerd in 't Seghen Waert 2015-3 wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Bezetting bestuur HGOS

De heer B. van Eken (voorzitter) is aftredend en is voor een volgende periode herkiesbaar. Er hebben zich geen tegenkandidaten gemeld en ook bij de aanwezigen zijn geen bezwaren zodat hij wordt herkozen als voorzitter.

Mevrouw A. de Ruiten-Bouman is aftredend en niet meer herkiesbaar. Omdat het bestuur na haar aftreden compleet is, ontstaat geen vacature. Zij wordt bedankt voor de jarenlange werkzaamheden in het bestuur. Binnen de werkgroepen blijft zij nog wel actief.

De heer P. van Daal treedt af in verband met het feit dat de Interviewgroep Sprekend Verleden zal worden opgeheven. Hij wordt bedankt voor zijn werkzaamheden in het bestuur en voor de Interviewgroep.

De Interviewgroep Sprekend Verleden zal worden opgeheven omdat verschillende leden niet meer beschikbaar zijn en hierdoor de groep te klein wordt. De werkzaamheden zullen worden ondergebracht bij de werkgroep Redactie, incidentele interviews blijven hierdoor wel mogelijk

De leden van de Interviewgroep: mevrouw Van Wijk-Moers, mevrouw M. Moers-de Vree, de heer E.W. van den Burg, de heer P. van Daal en de heer A. Hoogland

worden bedankt voor de jarenlange inzet bij deze werkgroep.

Mevrouw M. Moers-de Vree en de heer A. Hoogland blijven actief in de Werkgroep Collectie.

6. Huisvesting HGOS

De voorzitter geeft een overzicht van de stand van zaken.

In 2017 moeten we de huidige huisvesting in 't Oude Huis verlaten omdat de gemeente Zoetermeer dit pand wil verkopen. Het Stadsmuseum zal een plaats krijgen in het gerenoveerde Stadhuis.

De voorkeur heeft een pand in de Dorpsstraat, ruim toegankelijk, met hoge zichtbaarheid en betaalbaar binnen de begroting. Na inventarisatie blijken veel panden in de Dorpsstraat te groot of te duur. Huren is geen optie omdat de maandlasten te hoog zijn. De focus ligt op het kopen van een pand.

Op het moment dat een concreet voorstel aan de leden kan worden gepresenteerd zal een extra Algemene Ledenvergadering worden gehouden.

7. Financiën

De penningmeester heeft niets te melden onder dit agendapunt.

8. Rondvraag

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

9. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering met dank aan de inbreng van de aanwezigen.

Na de pauze volgt een informeel samenzijn:

De drs. Jan van der Spek prijs wordt uitgereikt aan de familie Henneken. Zij hebben de hoeve "Vredebest" aan de Vierde Stationsstraat te Zoetermeer zorgvuldig gerestaureerd met gebruik van het originele materiaal.

Deze prijs wordt iedere twee jaar uitgereikt aan iemand die zich op bijzondere wijze heeft ingespannen voor het behoud van het cultureel-historisch erfgoed in Zoetermeer en omgeving. De Commissie Historisch Erfgoed nomineert en doet de voordracht aan het bestuur.

De Interviewgroep Sprekend Verleden heeft in de periode 1989-2015 veel interviews afgenomen van inwoners van Zoetermeer. Een aantal van deze interviews is geredigeerd en vastgelegd in een boek met als titel "Boeren, burgers en buitenlui" door de heer Gertjan Moers.

De voorzitter reikt het eerste exemplaar van het boek uit aan de heer E.W. van den Burg die jarenlang voorzitter is geweest van de Interviewgroep.

De heren Gertjan Moers (auteur) en Ron Tousain (vormgever) krijgen ook een boek uitgereikt. De heer N. Nieuwenhuijsen jr. krijgt een boek uitgereikt voor zijn vader, N. Nieuwenhuijsen sr, zoon van de oprichter van de vereniging en onlangs 100 jaar geworden.

Bij de sloop van de Petrus Mavo is een loden koker ontdekt. Deze wordt tijdens de bijeenkomst geopend. De inhoud is een oorkonde gemaakt bij het slaan van de eerste paal en wat muntgeld uit deze periode.

Activiteiten

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven bij mevrouw F. Brandhorst, telefoon 079-351 70 47, of via activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl. De activiteiten treft u ook aan op www.oudsoetermeer.nl

Maandag 14 maart 2016

Lezing/filmavond

Voor de pauze: lezing over de Eerste Wereldoorlog door militair historicus Jeanette Pors. Een nagenoeg compleet verhaal over Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog, met aandacht voor de Zoetermeerse geschiedenis.

Na de pauze: de nieuwste film van de Filmwerkgroep: 'Met droge voeten in de Palensteinse Polder'.

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten: Euro 5,-, voor leden Euro 3,-. Reserveren is noodzakelijk.

Woensdag 13 april 2016

Algemene Ledenvergadering

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1, 2712 JS Zoetermeer.

Aanvang 20.00 uur. Zaal open: 19.45 uur.

Maandag 30 mei 2016

Lezing/filmavond met als thema: De melk-boter-kaas en eierboeren van Zoetermeer in de periode 1900 – 1975, met als primeur de gedigitaliseerde versie van een 'gevonden' reclamefilm met de titel 'Zoetermeers Roem'.

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten: Euro 5,-, voor leden • Euro,-. Reserveren is noodzakelijk.

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Dhr. G. de Bruin, Schoonhoven
Mw. C. Drost-Dorst, Zevenhuizen
Dhr. E. Gareman, Zoetermeer
Mw. M. Goedegebuure, Zoetermeer
Dhr. A.C. van der Graaf, Zoetermeer
Dhr. P.J.C.M. van Hout, Zoetermeer
Dhr. J.B. Kalisvaart, Assen
Mw. P.J.M. Kerstens-Koerten, Zoetermeer
Dhr. A.H.M.M. Kort, Zoetermeer
Mw. A.C.J. Muijen, Zierikzee
Dhr. F. Raes, Zoetermeer
Dhr. N.H. de Reus, Zoetermeer
Dhr. A.L.C.M. Schalke, Zoetermeer
Mw. M.E. Smits-Rademaker, Zoetermeer
Dhr. P.C.M. Swolfs, Zoetermeer

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres en geboortedatum en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Bert van Eken en mw. Mieke Kaashoek-van Dorp met het koopcontract van Dorpsstraat 132

Op zoek naar (oud) gemeenteambtenaren

Beste lezer

Graag wil ik een boek schrijven over het leven van (oud-) gemeenteambtenaren. Hoe ervoeren zij hun werk, hun leven en hun plaats in de samenleving. Natuurlijk is daar wel over geschreven in personeelsbladen en vakbondsbladen, in gedenk- en jubileumpublicaties, maar dat zijn een beetje officiële publicaties. Die lees ik met aandacht, maar ik ben ook op zoek naar wat informeler verhalen en memoires en interviews. Misschien heeft u zelf al heel veel opgeschreven of misschien is mijn oproep juist het laatste duwtje om het te doen. En als u graag over uw werk, leven en maatschappelijk aanzien schrijft, en nog aan het werk bent, is dat ook heel welkom.

Ik ben geassocieerd onderzoeker van het NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie), maar dat deel ik alleen mee om u ervan te verzekeren dat uw geschrift in goede handen valt. Ook verzeker ik u discretie. Als uw naam niet genoemd mag worden, gebeurt dat ook niet. U denkt wellicht, vanwege Oorlogsdocumentatie, dat ik schrijf over 1940-1945, maar dat is niet zo. Mijn boek bestrijkt de jaren 1940-2000. U kunt meer over mij vinden op mijn website tesselpollmannonderzoek.nl. Mijn mailadres is tessel.pollmann@ziggo.nl en mijn telefoonnummer is 06 12 83 69 58.

Ik ben u zeer erkentelijk als u even over mijn vraag wilt nadenken. En als u inspreekt, bel ik terug.

Tessel Pollmann